

GÖRBE JÁNOS A FILMSZALAGON

A kezdet

Görbe János a húszas-harmincas évek fiatalja Jászárokszálláson a Nemzeti Mozgóban is látta a némafilmet és a hangosat is, sőt véleménye volt azokról. Tehát nem idegen számára, amikor a magyar filmgyártás a népi írók munkásságából merítve a paraszti modelleket is keresi. Sőt nagyon is örül, amikor a Belvárosi Színház színpadi sikerei után Cserépy Arzén rendező a Kodolányi János regénye alapján készült Földindulás c. filmben komoly szerepet ad neki Páger Antal, Eszenyi Olga, Kiss Ferenc mellett. A jehovás prédikátor szikár alakja ráillett Görbére, élesen kimondani is képes a szigorú társadalmi kritikát. A darab az Ormánságban különösen uralkodó egyke nemzetromboló hatását, a kapzsi vagyonszerzés, a világvége várás értelmetlenségét bírálja élesen. A forgatást 1939. szeptemberében kezdték és január végén már be is mutatták a filmet.

1940 őszen két filmben is szerepel új filmszínészünk: Az elkésett levélben és a Sárga rózsában. Az előbbi első-világháborús szerelmi dráma, a második pedig Jókai-Móricz hortobágyi története, melynek különösen a külső felvételei érdekesek.

1941 tavaszán újabb feladat várja. Gyorsan elkészül a Ma, tegnap, holnap, ami egy szerelmi bonyodalmakkal teli film, amelyben G.J. is szerepet kap Az akkoriban össze álló a stábok – amelyek szakmai iskolának is tekinthetők - a sztárok külső, belső sugárzása nagyban kihatott a fiatal epizódista gyakorlatára (Többek között Greguss Zoltán, Somlay Artúr, Szörényi Éva, Jávor Pál, Mály Gerő mellett játszhatott.)

1942-43-ban a magyar filmgyártás nagyszámú filmet produkált. 1942-ben 50, 1943-ban pedig 49 egész estét betöltő játékfilm készült. A filmek jelentős része a nemzetvédelmi és propaganda-minisztérium megbízásából, a hadipropaganda fokozása érdekében készült. Sok első filmes rendező kapott így lehetőséget, és sok új irányzat is érvényesülhetett, ugyanakkor bőven akadt betiltott film is.

Gergő, a favágó

A Szóts István által rendezett Emberek a havason G.J. számára az első nagy és maradandó alakítás. A fiatal rendező korához illően válogatta össze stábját: G.J., Szellai Aliz, Bihari József játszották a legfőbb szerepeket, akik távlati szándékainak tökéletesen megfeleltek. A Nyíró József: Kopjafák c. kötete alapján készült filmnek is megvan a maga kálváriája. Maga a főszereplő így emlékezik: „Eleinte senki sem akart pénzt adni, mert nem voltak sztárok... a szerző azonban kitartott mellettünk, s így 2700 pengő uzsorakamattal... vágunk neki a filmnek, a hegyeknek. Összel öt hétig, télen pedig négy hétig tartottak a külső felvételek. De hogyan? A szereplők cipelték a gépeket meg az állványokat. Volt olyan nap, hogy azt sem tudtuk mit eszünk a jövő héten. Rendezőnk Szóts Pista tartotta bennünk az életet.”¹ Meg a közös munka szép összhangja, az eredmények, a gyönyörű tájak, a pompás felvételek. Ma is megvan egy kicsiny, aranyló sárga virágkoszorú, melyet ki tudja melyik havasi tisztáson fontak s került haza az akkor még imádott feleségének albumába.

Minden viszontagság ellenére elkészült a mű, melyet az 1945 előtti magyarországi filmgyártás kimagasló remekének tartanak. Méltán, mert a tökéletesen szerkesztett látvány a nézőt gondolkodásra készíti a társadalmi és személyi konfliktusok mesterei sorozata láttán. És ebben G.J. Csutak Gergelyének egyénisége, tehetsége, meg nem alkuvó akarata, alakja, mozgása tökéletes illúziót jelent.

Milyen mágikus az ősi rítus, a kicsi Gergő bemutatása, beavatása a környező természeti elemek sorába, hisz egykor ő is része lesz annak... szípkázóan sugárzó ez az öröm még a nézőkre is. Felejthetetlen jelenet, amikor a kis család tehenkéjével a csillogó nagy ég alján vonul át a havasi réten, alattuk az óriási gomolygó felhőtenger. Szorongás fogja el a nézőt is a vonatos "betegszállítás"

¹ A művész hagyatékából származó albumból, amely Jászárokszálláson a Jász Házban található. A továbbiakban Album.

perceiben, amikor az utasok szimpátiája fokozatosan fordul a kétségbeesett favágó sorsa felé, és feloldódást hoz végre a kalauz lyukasztójának kattánása... ő is megéri a helyzetet. Remekel a lélekábrázoló képesség! Utolsó találkozása az öreg pásztorral és kicsi Gergővel a halállal tusakodásban is az egyetlen utód, a kis árva sorsa foglalkoztatja. Rendkívüli ez a jelenet, mert a két legnagyobb, parasztot alakító karakterszínészünk beszélgetésének vagyunk tanúi.

"A főszereplőkön hiába keressük a filmekben már hagyományos sminket, arcukon valódi borosta ütökzik ki. G.J. amikor legutóbb Budapestre utazott, egy hétig kénytelen volt tétlenül ülni, amíg kinőtt a szakálla."² Az Emberek a havason értesülésünk szerint csak ősszel kerül bemutatásra. Más hírek tudni vélik, hogy Magyarország ezzel a filmmel szerepel majd a Velencei Biennálén. „Akárhogy is lesz, azonban annyi bizonyos, hogy egy film, amelynek szereplői, rendezője és operátora ilyen lelkesedéssel forrnak össze, csak nagy sikert arathat.”³

A nagy nemzetközi szemlén valóban ott van a film és többet hozott a vártnál. „Az első magyar film ez, amely nemzetközi elismerést vív ki számunkra. Nem is csoda, hogy az értékeléséhez a következő évtizedek legendákat fűznek. A Velencei Biennálé VOLPI-kupa díját hozza haza, s ebben a sikerben G.J. alakítása is részes. Felemelő érzés, hogy az akkor újjászülető olasz filmművészet fiatal alkotói neorealizmusuk példájával fogadják ezt a remekművet. Szóts István és alkalmi társulata újat akart, s lám, amikor a nagy nyilvánosság megismerte, egy új irányzat hajtott ki belőle, a neorealizmus.

A film itthon siker, csak hogy a hatalom elfekteti a filmet. Legközelebb 1957-ben kerül a mozikba. Ekkor mondja az egykori favágó: „A kapitalista filmjátszás... Szóts Istvánt forgatókönyvvel a hóna alatt először kidobta a filmgyárból, mert az Emberek a havason c. filmet ajánlotta forgatásra. Csak akkor hitték el, amikor a világversenyen az első díjat elnyerte, hogy nagyobb üzlet, mint a jóhangzású üzletfilm a Kalotaszegi madonna volt...”⁴ Azóta is a televízió műsorában hol a karácsonyi műsorban, hol a rendező, hol az operatőr emlékére jelenik meg az egész, vagy esetenként 1-1 jelenete illusztrációként.

Az erdélyi aranykor vége

A Kolozsvárott játszó G.J. váratlan levelet kap: „A Külügyminisztérium megbízásából Erdélyről nagyszabású filmet készített a MFI, melynek szövegét Bartalis János kolozsvári író ritmikus prózában írta. A szöveg Erdély lelkét szólaltatja meg és kísérné végig a filmet. Nagyon szeretnék, ha a szövegbemondást a művész úr vállalná, mivel úgy érezzük, egyedül Ön tudná Erdély lelkét igazán megszólaltatni. Nagyon szeretnék, ha kéréseinknek eleget tenne, annál is inkább, mert bár Budapesten volna elég gyakorlott és jó nevű bemondó, úgy érezzük, hogy ennek a szövegnek bemondására mindenképpen művész úr volna hivatott.”⁵

1943 nyarán kezdik forgatni Patkós György rendezésében a Két Bajthay c. filmet, mely az úr és paraszt nemzeti egysége aktuálpolitikai kérdéseivel zsúfolt dráma. Ebben a kiváló Somlay Artúr is a partnere G.J.-nak. Ezzel párhuzamosan, de már 1944. szeptemberi befejezéssel forgatták a Ráthonyi Ákos rendezte A menekülő ember c. filmet, amelyben Ajtay Andor, Tolnai Klári a társai. Ekkor már az erdélyi havasokat megüli a háború undora. Jellemző a főhős vasútállomási mondata: „Kérek egy jegyet a más világba!”

1944 nyarán Szóts István Hegyi Barnabással Tatay Sándor forgatókönyve szerint kezd munkába a Badacsony mellett. A Tűz a hegyen c. szerelmi drámában G.J. és Szellay Aliz párosa mellett Perényi László a főszereplő. A szép pannon táji felvételeket azonban már nem tudják befejezni.

A gyönyörű erdélyországi éveket elúzi a közelgő ágyúdörgés. Pestre egy alkalmi katonavonaton jutnak el. A teherárúnak feladott csomagjaik csak néhány nap múlva érik utol őket, ám ezek is csak a keserűséget hozzák: üresek, kifosztották értékeitől.

Élni kell

² Album

³ Album

⁴ Album

⁵ Album

A háború befejeztével tilalmi listára kerültek a fasisztának minősített rendezők és színészek, ill. az általuk alkotott filmek is. G.J-ra alkatánál, tehetségénél fogva számítanak a filmesek, habár ő a színházi életét tartja elsődlegesnek.

A filmgyárban viszont egyre másra bízzák meg paraszt, ill. munkás karakterek megjelenítésével. 1947-ben újra lehetőséget kap egy az 1942-ben már elkezdett Móra Ferenc: Ének a búzamezőkről c. művének megfilmesítésében. Akkor ugyanis nem engedélyezték, most viszont szabad utat kap. Szóts István kiváló operatőreivel (Hegyi Barnabás, Makay Árpád) és a már érett szereplőkkel: Szellay Aliz (Etel), G.J. (Ferenc), Simon Marcsa, Bihari József – kezd neki a forgatásnak. A film keretét az első világháború történései adják. Két tanyaszomszéd megszökik az orosz hadifogságból, de közülük csak Ferenc jut haza, aki társa haláláért lelki furdalást érez, de titkát őrzi. Hazaérve csak árva kisfiát találja, majd feleségül veszi a megözvegyült szomszédasszonyt, akinek kislánya van. Egyszer a két gyerek egy kenyérdarabon összevész, majd a fia vízbe fullad. Ekkor árulja el bűnhődését az asszonynak, aki erre vallási révületbe esik, megbolydul, öngyilkos lesz.... Gyönyörű felvételek, parasztballada, akárcsak az Emberek a havason-ban.

A Művészeti Tanács zsűrizi a filmet és igen nagyra értékeli. A kultuszminiszter külön gratulál... 10 nappal a bemutató előtt mégis letiltják a filmet.

1949-ben a Máriaassy Félix által rendezett Asszonyok a gyárban c. filmben kap mellékszerepet. Komolyabb lehetőséghez jut a Lúdas Matyi-ban. Kiváló színészek társaságában - Soós Imre, Pártos Erzs, Horváth Teri, Solthy György, Ruttkai Éva – G.J. az urasági huszárt alakítja. A film rendezőjét Nádasdy Kálmánt Kossuth-díjjal jutalmazták. A nem mindennapi vállalkozásban 662 beállításban 600 személyt mozgattak meg. Ez volt az első színes magyar film, de csak belga kísérleti nyersanyag állt rendelkezésükre, így mindössze a fekete-fehér kópia maradt meg.

A Szabó Pál trilógiája alapján készült, 1951-ben bemutatott Felszabadult föld c. filmben Kovács Gábor mozgalmi embert eleveníti meg. (Rendező: Bán Frigyes, operatőr: Illés György) Alakítását akkoriban igen nagyra értékelték, hiszen az 1951-ben elnyert Kossuth-díj indoklásában is szerepel.

A 1848-as magyar szabadságharc emlékét és korabeli értelmezését idézi a 105. évfordulón bemutatott Feltámadott a tenger c. népi filmposz. Az Illyés Gyula forgatókönyve alapján, Nádasdy Kálmán rendezte filmben G.J-ra bízták Petőfi Sándor szerepének eljátszását. A feladatról a következőket jegyezte fel: „Magyar színésznek életre kelteni Petőfi Sándor alakját hatalmas felelősség... Sokat töprengtem, meg tudom-e feladatomban oldani. A Szovjetunióban tett látogatásomkor minden művész, író előtt, akivel csak találkoztam, felvettem ezt a témát... a külső hasonlóság kérdéséről. Pudovkinnal a világhírű ... rendezővel három órán át beszélgettem... Az ő véleménye megnyugtató, hozzákezdtam Petőfi szerepének megformálásához... kiválasztottam 2-3 domináló elemet... a jellembeli szépséget akartam kifejezni, amely Petőfinak a néppel, az egyszerű katonával, a föld emberével... akik a szabadság zászlaja alatt harcoltak. Most várom dolgozó népem kritikáját...”⁶

Az 1954-es Karlovy Vary Filmszemlén Munka-díjat kapott. A Fábry Zoltán rendezte Életjelben egy szuhakállói bányatragédia témáját dolgozza fel, melyben Szika bányászt személyesíti meg G.J.

1955-ben az Egy pikoló világos-ban jut szerep részére. Nagyobb igényű az 1956-os bemutatású, Keleti Márton által rendezett Az élet hídja, amelyben Bódog Mihály lakatos (G.J.) alakját eleveníti meg. A következő két évben is alig jut szerephez, mindössze a Dani, majd a Razzia c. filmekben kap némi lehetőséget.

Psota Irén és Bara Margit társaságában komoly szerepet kap a Ház a sziklák alatt c. filmben. Makk Károly rendező és Illés György operatőr jegyezte alkotás 1958-ban San Franciscoban a Fesztivál legjobb filmje elismerésben részesül. Itthon tíz év múlva a „Budapesti tizenkettő” közé rangsorolják.

További szerepeiben egymást váltogatják a paraszt és munkás figurák. A Keleti Márton rendezte Tegnappan a termelészövetkezet, Fejér Tamás Arcnélküli város-ában, majd a Jó utat autóbussz-ban az ipari környezet a mozgásteret. Fábri Zoltán Két félidő a pokolban c. filmjében az Ukrajnában szenvedő munkaszolgálatosok közt, Nádasdy László Megöltek egy lányt-ban pedig egy ipari telepen találjuk. Kovács András Isten őszi csillagában újra a földosztás kubikosai közt él, Ranódy

⁶ Album

László Pacsirtá-jában Kosztolányi korának ispánjaként már cselédek közt forog, Rényi Tamás Délről hajnalig c. filmjében az 1919-es román front parasztszereplőinek egyik megjelenítője.

Új hídfő

1965-ben negyedszázados filmszínészi jubileumához érkezik. Az év rögtön jelentős elismeréssel kezdődik, hiszen januárban a Pécsi Filmszemlén díjat kap Jancsó Miklós *Így jöttem c.* filmje. Újabb legendás mű következik a *Húsz óra*. Sánta Ferenc forgatókönyvéből, Illés György rögzítésével, Fábri Zoltán rendezett filmet. Balogh Antit a csupaszív embert alakítja. Anti együtt dolgozott Jóskával, a tsz elnökkel, de a hatalmas ütemű munka lüktetésében szembekerültek egymással. Pedig a felszabadulás után együtt osztották a földet, s még előbb együtt cselédkedtek. Jóska és Anti egyformán becsületesek és tiszták, de Jóska messzebb lát, Anti érzelmesebb. „Ilyen szép igaz figurát még nem láttam sem színpadon, sem filmen. Az író egyébként ezt mondatja ki Balogh Antival, amit tulajdonképpen már nagyon régen én is érzek és gondolok, csak amit én így sohasem tudtam volna szavakba önteni, nem mertem volna kimondani. Nagy öröm, hogy ennek a Balogh Antinak a figuráját eleveníthetem meg, aki bennem él minden porcikámban.”⁷ – mondta nyilatkozatában G. J..

A film nagy visszhangot kapott, sorra nyilvánultak meg a kor jelentős kritikusai: „G.J. pályájának egyenes folytatása ez az alakítás. Az Emberek a havason, de különösen az Ének a búzamezőkről és a Ház a sziklák alatt után nem játszhatta ezt más és valószínűleg meg sem oldotta volna olyan magas fokon...”⁸ „...Talán G. J-nak örülünk a legjobban, akit valósággal eltemetett színésznek tekinthetünk az utóbbi években, s most, íme tanúi lehetünk művészi feltámadásának.”⁹

A *Húsz óra* Moszkvában a Fesztivál Nagydíját, Rómában szintén Nagydíjat, Velencében Unicrit díjat, Oberhausenben a Filmkritikusok 1966. évi nagydíját érdemelte ki. A Pécsi Magyar Játékfilm Szemlén a következőket nyilatkozata: „A 25 év alatt kb. 40 filmben játszottam, de három volt köztük, amely nagy hazai és nemzetközi sikereket aratott, fesztiválok díjat nyert az Emberek a havason, a Ház a sziklák alatt és most a harmadik a *Húsz óra*. Nemsokára, 19-én Mexikóba utazunk, a *Húsz óra* a fesztivál filmek fesztiválján szerepel...”¹⁰

Nehézéletűek

A magyar film hatvanas évekbeli hőskorának kiemelkedő alkotása Jancsó Miklós *Szegénylegények* című filmje. A film forgatását 1965-ben kezdték el¹¹, majd 1966-ban mutatták be. G. J-nak komoly szerepe volt a film sikerében, amit a következő korabeli kritikák is illusztrálnak.

„...Ki tudja, G. J. hányadik feltámadásának lehettünk tanúi 1965-en. Balogh Antija a *Húsz órában* remeklés. Fojtott indulatai, konok ellenkezése, tiszta szomorúsága, majd felderengő hite:

⁷ Album

⁸ Horányi Özséb - Album

⁹ Molnár G. Péter - Album

¹⁰ Album

¹¹ Rózsa Sándor betyárjai Apajpusztán... Megkezdték a *Nehézéletűek* forgatását. Széles síkság, minden szikrázik a kellemes napsütésen. A távolban hófehér vár falai emelkednek, megtörik a pusztá egyhangúságát. Középkori vár Apajpusztán. Nem jelzi térkép, nem őrzik műemlékként sem. Jancsó Miklós...: Rég izgat ez a téma...Az egyetemen néprajzot is hallgattam s ezen belül sokat foglalkoztam betyártörténetekkel. A filmben lesz egy jelenetsor, amikor Gajdor János betyárt, aki két juhászt megölt, nyakában kötőfékkal vullatják. Azt ígérük: csak akkor nem akasztják fel, ha olyan embert talál a rab betyárok közt, aki nála többször gyilkol. Ez valóságos történet, Gajdor János élt. A film története 1869-ben játszódik. A kormány akkor megbízta Ráday Gedeon grófot, számolja fel a délföldi betyárvilágot. Többen közülük - Rózsa Sándor és társai részt vettek a szabadságharcban, s a forradalom hagyományait megőrizték Ezeket a betyárokat akarja Ráday elfogni. Gajdor...maszkjában a fekete vastag guba alatt alig lehet felismerni G. J.-t. Ezen az első napon ő szerepelt a legtöbbet Somló Tamás kamerája előtt. A film többi főszereplői: a végül mindenkit eláruló „karikás”, Agárdy Gábor, a másik betyár Molnár Tibor s a kettős szerepet - zsandárt és betyárt játszó Latinovits Zoltán. A köpenyesek Avar István, Nagy Attila, Óze Lajos ezen a napon még nem lépnek a felvevőgép elé. Esti Hírlap 1965. június – Album.

tízezrek életének emelkedő és süllyedő érzelmi ívét idézi. A Szegénylegények Gajdora is egyszerű érzelmi életet élő, de a másik szereppel ellentétben - nehezen kitárulkozó figura, aki színlelésre, számíttatásra, áruhátra is képes. Ez okozza tragédiáját. G.J. a magyar film örök szegény embere, aki főként cseléd, favágó munkás volt vásznon, ezúttal is póztalan közvetlenséggel kelti életre szánni való hősét, de egyáltalán nem ismétli korábbi alakításait...¹²

„G.J. egyszerre nyers és alázatos, aljas és szánni való hőse a ...A Szegénylegényeket az első debreceni előadáson a közönség mocsanatlanul nézte végig. Bizonyosnak látszik, hogy a Szegény legények a legmagasabb szinttel mérhető alkotás.”¹³

„...A Gajdor Jánosok lebukottak. A bilincs már a kezükön volt, mert ...öltek, vagy loptak, vagy ellenálltak...A magyar nép történetében...mindig volt, kényszerült ilyen. Akkor aztán jött a nagy ajánlat: szabad lehetsz, de dolgozz velünk. Hogyan nyúl ehhez a történelmi figurához G.J. színész? Az elején belenéz a feketeköpenyes ügyész szemébe, tekintete beletörődés, csendes bánat. Aztán tragédiájának beteljesülése előtt a hóhéraihoz rohan: Én félek, tessék engem megvédeni - s már a félelem örülete tombol benne. Erre az átmenetre épül G.J. alakítása. Szavát ritkán halljuk, akkor is csak cellatársi besúgó munkája közben: kérdez, kutat, bizalmat kelt módszeresen, aztán köp. Csak a szeme árulkodik, maga egyre inkább belevész a fekete gubába. Mikor először szólítják ki a sorból, még szálas termetén rándul a guba. De amikor a rabokat látogató asszonyfal előtt kíséri rabtársát és figyelni, hogy az kit ismer fel Rózsa Sándor hívei közül - törpévé süllyed, nyakát a gubába húzza, s tudjuk róla: megsemmisült még mielőtt rabtársai megfojtották volna... A művész 25 éves színészi jubileumát ünnepelte Jancsó Miklós lélegzetelállító filmjében. Méltán koronát tett a 25 éves pályára...Goethe írja valahol: Wo du bist, dort ist die Natur! Vagyis: ahol te vagy, ott van maga a természet! Így éreztük G.J. parasztfiguráit is, hiszen azok nem tartoztak egyikbe sem a magyar színháztörténet eddigi három nagy parasztfelfogása közül...”¹⁴

„...A legmarkánsabb jelenség, G.J. félelmetesen eggyé válik a szerző-mozgó Gajdor félig betyár, félig bűnöző lelkületével. Olykor a koncert veszekedő komondor, máskor szánalmas csúszó-mászó, s mindig minden helyzetben, szeme fehérel, arca pirulásával is beszél...a kényszerű áruhátra ilyen felkavaróan hiteles szavak formálódását, mint G.J., ahogy szájából hangzik a társak véreire kötött alku: Hát kérem, muszáj ezt vállalni... ritkán hallik ilyen dermesztően igaznak filmjeinkben.”¹⁵

Következtek a hivatalos elismerések, 1996-ban a Magyar Filmkritikusok Szervezete G. J-nek ítéli a legjobb filmszínész díját. A Szegénylegények külföldi fogadtatása is igen kedvező.¹⁶

Végül

A sors furcsa fintora, hogy ezzel lényegében lezárul egy nem mindennapi filmszínészi pálya, hiszen a továbbiakban kapott-megformált szerepek nem mérhetők Balog Antihoz és Gajdor Jánoshoz.¹⁷ A IV. Magyar Játékfilm Szemle zsűrije a legjobb férfi alakítás – posztumusz - díjával ismerte el G. J. munkásságát. Az irhára nyomott diplomát a közönség meghatott vastapsa kíséretében gyászoló özvegye Juszt Jutka vehette át. A népszerű film és színházi lap pedig így búcsúzott:

„...bizonyos, hogy filmrendezőink legjobbjai gondolatban továbbra is rá fogják osztani új filmjeink súlyos nagy érzelmi erőt és emberábrázoló tehetséget követelő szerepeit, a népből jött hősök alakjait...Ritka művészi karrier volt az övé...a Jászságból származott fiatalember...Nem telt bele

¹² Alföld 1966 március, Veress József írása - Album

¹³ Hajdú-Bihar megyei Népújság, 1966. január 8. Veress József írása – Album

¹⁴ Dunántúli Napló, 1966. jan.27. – Földessy Dénes írása - Album

¹⁵ Kortárs, 1966. március – Fodor András kritikájából - Album

¹⁶ Le Figaro: „Ezt a filmet nem lehet elfelejteni.”, Les Lettres Francaises: „Ez valóan nagyszerű film. Szigorú stílus és egy Bach-fúga szigorú harmóniája jellemzi.”, Locarno: Fipresci-díj (A fesztivál legjobb filmje), London: Filmkritikusok díja: „legjobb külföldi film.”

¹⁷ Palásthy György: Ketten haltak meg, Novák Márk: Szent János fejevétele, Kósa Ferenc: Tízezer nap, Gertler Viktor: És akkor a pasas, Fehér Imre: Harlekin és szerelmese, Rényi Tamás: Sikátor, Fazekas Lajos: Lássátok feleim (ebben éppen sírásó), Jancsó Miklós: Csend és kiáltás (itt juhász), Makk Károly: Isten és ember előtt (veterán görög partizán), A beszélő köntös-ben Kristont alakítja, Kardos Ferenc Ünnepnapok c. filmjében Kovács Mihály nyugdíjas vasöntője már nem láthatta viszont magát a vetítővásznon.

néhány év és az egész világ megismerte arcát, hasonlíthatatlan színészi képességeit, amikor az Emberek a havason... a velencei biennálén óriási nemzetközi feltűnést keltett...a Ház a sziklák alatt, a Hús óra, a Szegénylegények mind egy-egy világsiker, mely nem kis részben neki köszönhető...Színpadon is atmoszférája támadt a játéknak, ha ő színre lépett...”¹⁸

¹⁸ Film Színház Muzsika – S. Gy. nekrológja. - Album